

Kommunene i Nordland

Saksb.: Åsa Hellem
e-post: fmnoahe@fylkesmannen.no
Tlf.: 75 54 78 83
Vår ref.: 2017/18
Deres ref.:
Vår dato: 31.01.2017
Deres dato:
Arkivkode: 525.0

Forventninger til kommunenes forvaltning på landbruks- og reindriftsområdet i 2017. Kommunevise rammer for tilskuddsmidler i jordbruk og skogbruk.

1 Innledning

Fylkesmannen i Nordland er gitt det regionale forvaltningsansvaret for økonomiske og juridiske virkemidler i landbruket og reindrifta. Kommunene er førsteinstans og vedtaksmyndighet for flere av disse virkemidlene. Fylkesmannen har i oppgave å se til at virkemidlene blir håndtert i tråd med gjeldende lovverk.

I vårt oppdrag fra Kommunal- og Moderniseringsdepartementet (KMD) vises det bl.a. til at vi skal veilede og følge opp kommunene i forvaltningen av økonomiske virkemidler og regelverk knyttet til foretakets inntekter og velferd og påse at kommunenes forvaltning skjer i samsvar med overordnede nasjonale føringer. Dette brevet er en del av vårt oppdrag. Her setter vi fokus på de viktigste områdene der vi har forventninger til kommunene. Landbruks- og reindriftsoppgavene er omfattende, derfor tar vi forbehold om at ikke alle tema er dekket i dette brevet.

Landbruket har stor betydning i Nordland. For å vise omfanget av de mest sentrale tilskuddordningene i jord- og skogbruket har vi i år laget en oversikt over utbetalt tilskudd per kommune. Se vedlegg nr 5. Vi gjør oppmerksom på at listen ikke er uttømmende, fordi enkelte ordninger ikke viser utbetaling per kommune. Listen viser at det i Nordland for 2016 ble utbetalt over 703 millioner kroner.

Brevet bygger på vårt tildelingsbrev og på virksomhets- og økonomiinstruks for 2017 fra Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD) med regionale rammer for tilskuddsmidler innen jordbruk og skogbruk for 2017.

Bakgrunnsinformasjon: [Jordbruksavtalen 2016 - 2017](#)
[Reindriftsavtalen 2016 – 2017](#)

Vi ber om at kommunene er spesielt oppmerksom på omleggingen til nytt søknadssystem for produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ferie og fritid som innføres i 2017. Les mer om dette under punkt 6.1.1.

2 Nye Stortingsmeldinger og strategier fra Regjeringen

- ✓ Meld. St. 11 (2016-2017) [Endring og utvikling](#) – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon
- ✓ Meld. St. 31 (2014–2015) [Garden som ressurs](#) – Marknaden som mål — Vekst og gründerskap innan landbruksbaserte næringer
- ✓ Meld. St. 6 (2016–2017) [Verdier i vekst](#) — Konkurransedyktig skog- og trenæring
- ✓ Regjeringens bioøkonomistrategi: [Kjente ressurser – uante muligheter](#)

Vi forventer at kommunene er kjent med målene i disse dokumentene, men gjør oppmerksom på at Meld.St. 11 og Meld.St. 6 ikke er ferdig behandlet av Stortinget når dette brevet skrives.

3 Overordnede utfordringer og prioriteringer

For jordbruket er de overordna politiske målene å sikre økt matproduksjon, landbruk over hele landet, videreutvikle lønnsom næringsaktivitet og ivareta jordvernet.

For reindrifta er det overordna politiske målet å styrke arbeidet med å utvikle reindriftsnæringen som en rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Beiteressursene det viktigste naturgrunnlaget for en bærekraftig reindrift. Kommunen skal bidra til å sikre naturgrunnlaget for reindrifta (jf. plan- og bygningslovens § 3-1, bokstav c). Dette gjøres først og fremst ved å ha en oppdatert og forutsigbar arealplan med bestemmelser som tar hensyn til reindrifta. Kommunen bør derfor foreta jevnlig oppdateringer av kommuneplanens arealdel.

For skogbruket er det overordna politiske målet en konkurransedyktig skog- og trenæring med størst mulig verdiskaping av norsk tømmer.

Fylkesmannen forventer at kommunene bidrar til at de overordna målene nås til Nordlands beste.

4 Landbruk og mat

4.1 NÆRINGSUTVIKLING

Kommunene har som myndighetsutøver på landbruksområdet også et medansvar for å bidra til å nå målene om økt matproduksjon og økt vekst innenfor bygdebaserte næringer. Kommunene skal være en pådriver innen landbruksbasert nærings- og samfunnsutvikling, og har en viktig rolle som førstelinjetjeneste overfor blant andre Innovasjon Norge og Fylkesmannen. Det er viktig at kommunene følger opp lokale initiativ innen landbruksbasert næringsutvikling og samtidig tar tak i rollen som pådriver. Fylkesmannen har kompetanse og erfaring innen prosess og prosjektutvikling, og kan i en viss utstrekning bistå med innspill i arbeidet med næringsutvikling.

Fylkesmannen gjennomfører et kontinuerlig utviklingsarbeid innen ulike fagområder. Det forventes at kommunene bidrar til dette arbeidet i form av å informere og rekruttere bedrifter og potensielle etablerere i egen kommune, både innen det tradisjonelle landbruket og innen ny næringsutvikling med basis i landbruksressursene.

Reindrifta kan, med sine menneskelige og materielle ressurser, bidra og involveres i kommunens arbeid med næringsutvikling. Flere reindriftsutøvere har etablert seg innenfor videreføring av reinkjøtt, kulturformidling og annen reindriftsbasert virksomhet. Dette kan ha betydning for økt verdiskaping og sysselsetting i kommunen. Et tett samarbeid med reindriftnæringa kan legge til rette for utvikling av kultur- og opplevelsesprodukter ut over det som finnes i dag. Dette er noe kommuner, der det drives reindrift, bør ta med seg i arbeidet med næringsutvikling, for eksempel gjennom kommunens strategiske næringsplan.

4.1.1 Regionale planer og program

Nordland fylkeskommune starter i 2017 arbeidet med *Regional plan for landbruket i Nordland*. I dette arbeidet vil kommunene bli invitert til å delta i ulike medvirkningsprosesser. Planen skal være ferdig i løpet av høsten 2018. Fylkesmannen i Nordland skal i samme periode revidere *Regionalt bygdeutviklingsprogram for Nordland (RBU Nordland)*, som består av *Regionalt næringsprogram (RNP)*, *Regionalt miljøprogram (RMP)* og *Regionalt skog- og klimaprogram (RSK)*. Deler av prosessen med RBU Nordland vil bli samkjørt med arbeidet med Regional plan for landbruket i Nordland. Også her vil kommunene bli invitert til å komme med innspill, og det er en forventning om at kommunene er aktive i denne prosessen. RBU Nordland skal være ferdig innen utgangen av 2018.

4.1.2 Ringvirkning – fra idedugnad til konkrete muligheter

For å støtte kommuner i å tenke nytt rundt landbruk som motor i lokal samfunnsutvikling har Kommunesektorens organisasjon (KS) utviklet et idé- og samhandlingsverktøy. Konseptet består i at kommunen samler ulike nøkkelinteressenter, disse arbeider sammen på en annerledes og kreativ måte, og workshopen resulterer i et strukturert informasjonsgrunnlag som det er enkelt å arbeide videre med. Fylkesmannen i Nordland tilbyr kommunene å stille kostnadsfritt som prosessledere i gjennomføringen av slike idedugnader. Tilbudet gjelder foreløpig i 2017.

4.1.3 Gårdsturisme og lokalmat

Fylkesmannen initierer nå et nytt prosjekt som skal styrke og utvikle gårdsturisme og lokalmat i Nordland fylke ved å stimulere til økt utnyttelse av gårdens samlede ressurser. Planlagt oppstart er til høsten. Det er to målgrupper for prosjektet: de som allerede er etablert med lokalmatproduksjon og reiseliv på gården, og de som har utviklingsambisjoner for gården i retning av å satse på ett eller begge områdene. Vi forventer at kommunene tar en aktiv rolle i rekruttering til de ulike tiltak etter hvert som de blir annonsert. Det forventes også at kommunene holder oss oppdatert på lokale prosjekter og eventuelle nye aktører innen disse fagområdene.

4.1.4 Grovfôrproduksjon

Som ett av tiltakene for å øke matproduksjonen har Fylkesmannen har inngått avtale med Landbruksrådgivningen i Nordland om gjennomføring av satsing innenfor grovfôr. Landbruksrådgivningen vil i løpet av første kvartal i år arrangere 10 fagmøter på 10 ulike steder i fylket. I andre kvartal vil det bli arrangert *markdager*, også det på 10 ulike plasser i Nordland. Tema for arrangementene vil variere noe fra sted til sted utfra utfordringer og behov på det enkelte sted. Målet er å prioritere de lokalt viktigste fagtema innenfor jord- og plantekultur, slått og ensilering samt grovfôrøkonomi, inkludert kostnader med transport.

Målet med arrangementene er å styrke kompetanse og fagmiljø blant grovfôrprodusentene i fylket som et ledd i forbedring av avlingsnivå, grovfôr kvalitet og grovfôr økonomi. Arrangementene vil være åpne for alle interesserte og blir annonsert bredt. Det er ønskelig at kommunene bidrar til å rekruttere deltakere til disse arrangementene.

4.2 SKOGBRUK

4.2.1 Klimaskogplanting

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har, på vegne av Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet, iverksatt arbeidet med en treårig pilot for planting av skog på nye arealer som klimatiltak. Nordland er ett av tre pilotfylker i ordningen.

Hensikten med å plante skog på nye arealer er å øke karbonopptaket i skog. Formålet med pilotfasen er å høste erfaringer med blant annet klimaeffekt, miljøkriterier og gjennomføring før tiltaket oppskaleres som en nasjonal ordning.

Pilotfasen har 100 % tilskudd. Det vil si at alle utgifter en skogeier har til skogrydding, markberedning, plantekjøp, utplanting med mer er fullt ut dekket av staten. I tillegg avsettes det midler til de kommuner som er pilotkommuner for dekning av påløpte utgifter i form av kartlegginger, tilskuddsforvaltning, grunneiermøter med mer.

Det er fortsatt mulig for enkeltkommuner å melde sin interesse i å delta i pilotfasen. Det er videre også mulig for grunneiere utenfor pilotkommunene å delta.

Fylkesmannen forventer at interesserte grunneiere får den informasjon og hjelp de trenger av kommunen for å kunne søke tilskudd innenfor denne ordningen.

Bakgrunnsinformasjon: [Les mer om klimaskogplanting](#)

4.2.2 Skogsveier

Nybygging og ombygging av skogsveier krever tillatelse av kommunen. Dette gjelder både traktorveier og bilveier der arbeidet medfører terrenginngrep som gir mer enn 1 meter avvik fra opprinnelig terrengnivå, eller der det er sammenhengende inngrep i mer enn 150 meter lengde.

Søknaden skal behandles etter *Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier*, og det er kommunen som er vedtaksmyndighet.

Søknad skal føres inn i Landbruksdirektoratets saksbehandlersystem ØKS.

Bakgrunnsinformasjon: [Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier](#).

4.2.3 Økt bruk av tre

Fylkesmannen har i to år drevet det treårige prosjektet «Økt bruk av tre i Nordland». Prosjektet følger opp et nasjonalt ønske om å bruke mer tre for bedre klima og miljø og skal bidra til økt lokal verdiskaping innenfor treindustri i Nordland. Prosjektet skal mobilisere for økt trebruk i store bygg som skoler, barnehager, helsebygg, leilighetsbygg etc.

Samtlige kommuner er kontaktet via regionrådene og via planavdeling, og mange kommuner er allerede besøkt. Det er stor interesse i målgruppen og flere prosjekter i massivtre planlegges. Fylkesmannen kan gjennom prosjektet formidle kontakt med kompetente fagmiljøer og informere om Innovasjon Norges støtteordninger. Kommunene i Nordland disponerer en svært stor bygningsmasse, og kommunene bør ut fra klimahensyn ta stilling til bruk av tre/massivtre som erstatning for stål og betong i nye byggeprosjekter. Her er Bodø kommune på mange måter i front, gjennom at bystyret har bedt om at kommunen opparbeider seg kompetanse i oppføring av bygg i massivtre.

Ta kontakt med oss dersom mer informasjon ønskes, se også vår nettside.

4.3 LOVFORVALTNING

4.3.1 Vedtaksmyndighet

Kommunene skal fatte vedtak i saker etter jord- og konsesjonsloven. Kommunenes myndighet fremgår av forskrift om Vedtak om overføring av myndighet til kommunen, Fylkesmannen, Landbruksdirektoratet og Direktoratet for mineralforvaltning etter konsesjonsloven, jordloven og odelsloven FOR-2003-12-08-1479. Se også rundskriv M-6/2003 Bestemmelser om overføring av myndighet og forskrift om saksbehandling mv. i kommunen etter konsesjonsloven, jordloven, odelsloven og skogbruksloven.

Bakgrunnsinformasjon: [Vedtak om overføring av myndighet til kommunen, Fylkesmannen, Landbruksdirektoratet og Direktoratet for mineralforvaltning etter konsesjonsloven, jordlova og odelsloven Rundskriv M-6/2003.](#)

4.3.2 Driveplikt

Fylkesmannen minner om driveplikten i jordloven § 8 som pålegger eieren å holde dyrka og dyrkbar jord samt innmarksbeite i drift, enten ved selvstendig drift eller ved bortleie gjennom en leieavtale med minst 10 års varighet. Dersom jordbruksarealene ikke blir drevet, kan kommunen gi pålegg om å leie bort jorda for en periode på inntil 10 år. Hvis bruddet på driveplikten gjelder vilkårene for bortleie – for eksempel en avtale med mindre enn 10 års varighet – kan Fylkesmannen pålegge eieren tvangsgebyr, se § 20.

4.3.3 Boplikt

Av konsesjonsloven § 5, annet ledd fremgår det at den som konsesjonsfritt - på grunn av nært slektskap eller gjennom odelsrett - overtar en bebygd eiendom med mer enn 25 daa fulldyrka jord eller mer enn 500 daa produktiv skog får boplikt på eiendommen. Dersom eieren ikke vil eller kan oppfylle boplikten, må han søke konsesjon. Kommunene bes følge opp at boplikten blir overholdt, og at det blir søkt om konsesjon dersom den misligholdes.

4.3.4 KOSTRA

Fylkesmannen forventer at kommunene viderefører de gode rutinene på rapportering I KOSTRA fordi tallene blir vektlagt av sentrale myndigheter. Både veiledning og hjelpeskjema er sendt kommunene per epost 3. januar 2017.

4.4 SAMARBEID MED MATTILSYNET

Ved brudd på dyrevelferdsloven skal Mattilsynet sende kopi av vedtak til aktuell kommune og Fylkesmannen. Kommunen skal alltid vurdere avkortning av tilskudd foretaket søker om når Mattilsynet har konstatert brudd på de regelverk de forvalter.

Det er viktig å understreke at kommunen forholder seg til Mattilsynet som vedtaksmyndighet for dyrevelferdsområdet. Dersom Mattilsynet påviser brudd på regelverket for dyrevelferd skal kommunen, som vedtaksmyndighet for tilskudd, vurdere avkortning i tilskudd som foretaket har søkt om. Dette er bl.a. hjemlet i forskriftene for produksjonstilskudd og avløsertilskudd. Mattilsynet kan ikke overprøve vedtak fattet av kommunen. På samme måte som kommunen eller Fylkesmannen ikke kan overprøve et vedtak fattet av Mattilsynet.

Vi gjør oppmerksom på at tilbakehold eller avkorting i produksjonstilskudd skal vurderes uavhengig av om Mattilsynet har ilagt foretaket overtredelsesgebyr.

Vi forventer at kommunen bidrar til å etablere gode samarbeidsrutiner med Mattilsynet.

Dersom en har mistanker om brudd på dyrevelferdslovgivningen skal Mattilsynet varsles. Varsling kan gjøres via Mattilsynets [nettside](#), eller dersom saken er alvorlig og ikke kan vente til neste dag, så skal det varsles per telefon.

Bakgrunnsinformasjon: [Rutiner for informasjonsutveksling – Mattilsynet og landbruksforvaltningen](#)

4.5 DIALOG MELLOM LANDBRUK OG REINDRIFT

Der det oppstår konflikt mellom landbruk og reindrift, forventer Fylkesmannen at kommunen bidrar til å dempe konflikt, skape gjensidig forståelse hos partene og bidra til å finne konstruktive løsninger som ivaretar alle parter på en akseptabel måte. Sammen med berørte kommuner har Fylkesmannen gjennomført noen dialogmøter med partene. Dialogmøter må følges opp på lokalt nivå av kommunen sammen med representanter for landbruk og reindrift. Fylkesmannen erfarer at det er viktig å få i gang slik dialog og forventer at kommunen bidrar i disse prosessene. Det er opprettet 4 dialoggrupper i Nordland med til sammen 10 involverte kommuner.

Videre er det behov for at kommunen formidler informasjon om konfliktforebyggende tiltak. Det finnes en støtteordning på jordbruks- og reindriftsavtalen der det kan søkes om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part. For å søke om tilskudd fra denne ordningen forutsettes det at det er enighet mellom partene på lokalt nivå.

Bakgrunnsinformasjon: [Dialoggrupper](#)
[Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og annen berørt part](#)

5 Arealforvaltning og samfunnsutvikling

5.1 REINDRIFT

Offentlige myndigheter skal sikre at reindrifas arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser. Fylkesmannen erfarer at dette best gjøres ved at berørte reinbeitedistrikt og samebyer involveres tidlig i kommunale og fylkeskommunale planprosesser. Kunnskap om reindrifas bruk av arealene er nødvendig for å avklare eventuelle interessekonflikter så tidlig som mulig. Det er både enklere og ressursbesparende å finne løsninger tidlig i en planprosess, enn i innspurten. Det er kommunens ansvar å sikre at berørte reindrifutsøvere får mulighet til å medvirke.

Reindrifas arealbrukskart er, sammen med dialog med reinbeitedistrikt og sameby, et verktøy som må brukes i arealplanlegging.

Bakgrunnsinformasjon: [Nordlandsatlas - reindrifskart](#).
[Reindrif og planlegging etter plan- og bygningsloven](#)

Reindrif i Nordland er organisert i 12 reinbeitedistrikter. I flere kommuner foregår det også grenseoverskridende reindrif. I Nordland omfatter dette 18 samebyer fra Norrbotten og Västerbotten som har barmarksbeite på norsk side. Den grenseoverskridende reindrif har etablerte rettigheter fra gammelt av, og skal behandles som part på samme måte som de norske reinbeitedistriktene i saker som berører dem. Nord for Rombaksfjorden er det i tillegg 5 reinbeitedistrikter som ligger helt eller delvis innenfor Nordland fylke, men som tilhører Troms reinbeiteområde.

Reinbeitedistrikter og samebyer har et styre med en leder som skal kontaktes i saker hvor reindrifinteressene kan bli berørt. Reinbeitedistrikter og samebyer skal være høringsparter i alle arealsaker som ligger i utmark, eller berører flyttleier, innenfor reinbeiteområdets grenser. Dette gjelder bl.a. planer og byggesaker, godkjenning av nydyrking og landbruksveier og tillatelser etter motorferdselloven. Reindrifloven beskriver en del av reindrifas rettigheter og plikter. Reindrifretten bygger på alders tids bruk, og reindrif kan derfor ha mer vidtrekkende rettigheter enn det som fremgår av reindrifloven.

Reinbeitedistriktene utarbeider distriktsplan. Planen skal inneholde opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendig for den offentlige planleggingen. Distriktene i Nordland holder for tiden på med oppdatering av distriktsplanene. Disse blir lagt ut på Fylkesmannens nettsider etter hvert som de blir ferdige.

Bakgrunnsinformasjon: [Kontaktpersoner i reinbeitedistrikt og samebyer](#)
[Reindrifloven](#)
[Distriktsplaner](#)

5.2 JORDVERN

Stortinget vedtok ny nasjonal jordvernstrategi i desember 2015. Vi har fulgt opp den nasjonale strategien med en strategisk jordvernplan for Nordland, vedtatt april 2016. Vårt resultatmål er at mindre enn 200 daa dyrka jord, og 200 daa dyrkbar jord, skal omdisponeres årlig i fylket.

Vi forventer at kommunene følger opp nasjonale og regionale jordvernmål. Fylkesmannen vil i prosesser rundt arealplaner (kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner) legge større vekt på at kommunene reelt skal utrede alternative utbyggingsområder dersom planene legger opp til utbygging på dyrka og dyrkbar jord.

Fylkesmannen har i denne forbindelse også utarbeidet et temahefte om jordvern beregnet på kommunale politikere, administrasjon og lokalbefolkning.

5.2.1 Kjerneområder for landbruk og langsiktige utbyggingsgrenser

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2015), i Regional plan for Nordland (fylkesplanen, arealpolitiske føringer), og i Fylkesmannens Virksomhets- og økonomiinstruks for 2017 står det at kommunene bør synliggjøre viktige jordbruksområder i arealplanene, etablere langsiktige utbyggingsgrenser mot de viktigste landbruksarealene, samt stille krav om effektiv utnyttelse av eksisterende og planlagte utbyggingsområder.

Vi forventer at kommunene følger opp dette senest når kommunene igangsetter rullering av kommuneplanens arealdel. Kjerneområder for landbruk kan være større sammenhengende jordbruksareal (også dyrkbar jord), gode beitearealer, drivverdig skog med mer. Det vil også for enkelte tettsteder være naturlig å definere en langsiktig grense mellom et voksende tettsted og nærliggende jordbruksareal, for å sikre langsiktige driftsvilkår i landbruket.

I sammenheng med arbeidet med regional plan for landbruket i Nordland (se kap 4.1.1 Regionale planer og program), vil tema kjerneområder landbruk og utbyggingsgrenser bli behandlet på regionalt nivå.

Bakgrunnsinformasjon:

- [Strategisk plan for jordvern i Nordland \(2016-2020\), versjon 2016](#)
- [Temahefte: Jordvern i Nordland](#)

5.3 KOMMUNENES KLIMALANER

Kommunene skal ha en klima- og energiplan, enten i kommuneplanen eller som en egen kommunedelplan. Både jord- og skogbruket har viktige roller i arbeidet mot klimaendringene. Fylkesmannen forventer derfor at utfordringer og tiltak innen landbruket tas med i klimaplanene og følges opp.

Fylkesmannen forvalter de fylkesvise midlene over *Klima og miljøprogrammet*. For 2016 har Nordland fått tildelt kr 450 000. Kommunene kan søke om midler for å gjennomføre informasjonstiltak på miljøområdet. Søknadsfristen er 1. mars 2017.

Bakgrunnsinformasjon: [Om de fylkesvise midlene i 2017](#)

5.4 GÅRDSKART

Oppdaterte arealtall som grunnlag for søknad om produksjonstilskudd bidrar til en mer effektiv saksbehandling i kommunenes landbruksforvaltning. I 2018 blir søknader om produksjonstilskudd kartbasert. Søkerne må aktivt forholde seg til gårdskartet på søknadstidspunktet. Kommunene må derfor sette fokus på ajourhold og kvalitetssikring av AR-5, og landbruksregister-opplysninger. Det pågår et periodisk ajourhold av AR-5 i Nordland, men kommunene må i tillegg utføre det kontinuerlige ajourholdet. Fylkesmannen

vil, i samarbeid med Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO), tilby relevante kurs i ajourhold av AR-5. Det forventes at de kommuner som har behov for oppdatering benytter seg av de kurs som tilbys.

6 Tilskuddsforvaltning/forvaltning av økonomiske virkemidler i jord- og skogbruket

6.1 TILSKUDDORDNINGER

6.1.1 Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Våren 2017 lanseres nytt søknadssystem for produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid. 2017 vil derfor bli et overgangsår med tilpasning til det nye søknadssystemet for produksjons- og avløsertilskudd. Det skal i år søkes produksjons- og avløsertilskudd både i gammelt og nytt søknadsskjema. Til sammen må søkerne forholde seg til to søknadsfrister og tre datoer for registrering av søknadsopplysninger.

Overgang til nytt søknadssystem vil medføre større arbeidsmengde for kommunen, men på sikt vil det nye systemet forenkle kommunens oppgaver. Kommunen må motivere og veilede søkerne i overgangen til nytt søknadssystem. Vi forventer at kommunen avsetter tilstrekkelige ressurser i forbindelse med innføring av det nye systemet.

Landbruksdirektoratet vil gjennomføre et opplæringskurs i det nye søknadssystemet den 29. og 30. mars i henholdsvis Mosjøen og Bodø. Vi forventer at kommunene prioriterer deltagelse på denne opplæringen. Nærmere informasjon om opplæringen kommer i eget brev.

Det blir ingen store endringer i regelverket som berører tilskuddsordningene eller måten tilskuddene beregnes på. De største endringene er knyttet til ny søknadsfrist og telledatoer.

Ny søknadsfrist og telledatoer

- 15. mai, med telledato 1. mai
- 15. oktober, med telledato 1. oktober

Bakgrunnsinformasjon: [Nytt søknadssystem](#)
[Regelverk for produksjonstilskudd og avløsertilskudd](#)

6.1.2 Miljøtilskudd i jordbruket

I jordbruksoppgjøret i 2016 ble det bestemt at det fra søknadsomgangen 2017 ikke lenger skal gis tilskudd til hesjing. Dermed må *Forskrift om miljøtilskudd til jordbruket, Nordland (FOR-2016-05-19-535)* endres også i år.

For søknadsomgangen 2017 kan det samtidig bli aktuelt å gjøre mindre endringer i vilkårene for enkelte av ordningene. Vi har samlet alle innspill som har kommet i løpet av fjoråret, men tar gjerne imot flere hvis dere har ytterligere forslag til forbedringer.

Innen utgangen av mai vil justert forskrift og ny *Veileder for miljøtilskudd i jordbruket 2017* bli sendt til kommunene og lagt ut på Fylkesmannens nettside. Eventuelle endringer og presiseringer av vilkårene for tilskudd vil bli oppsummert helt fremme i veiledningsheftet.

For å unngå feilutbetalinger ber vi om at kommunene i søknadsomgangen 2017 er spesielt oppmerksomme på følgende:

- **Gjødslingsplan og sprøytejournal:** Brudd på kravene som er satt i grunnvilkårene i forskriften skal føre til avkorting i tilskuddet.
- **Feil i søknaden:** Ved feilopplysninger som kan føre til at søker får for mye utbetalt er hovedregelen avkorting.
- **Lokalt verdifulle jordbrukslandskap:** Det samlede antallet dekar for miljøtilskudd til lokalt verdifulle jordbrukslandskap skal ikke være større enn det samlede antallet dekar lokalt verdifulle jordbrukslandskap som kommunen har fått tildelt.
- **Kystlynghei, verdifulle slåttemarker og biologiske verdifulle arealer:** Omsøkte areal skal være registrert i *Naturbase* og med rett verdi (A, B eller C).
- **Gravminner, gravfelt og andre automatisk fredede kulturminner:** Kulturminnene skal være registrert som «*synlige over markoverflaten*» i kulturminnebasen *Askeladden*. Når avstanden mellom enkeltminner er mindre enn 50 meter, skal de regnes som del av et gravfelt.
- **Bruk av tilførselsslanger ved spredning av husdyrgjødsel:** Formålet med ordningen er å redusere utslippene til luft og vann, ta vare på næringsstoffene og minske jordpakkingen. På omsøkte areal skal all husdyrgjødsel spres ved hjelp av tilførselsslanger og stripespreder. Bruk av stripespreder er et ufravikelig vilkår det ikke kan gis dispensasjon fra.

Før øvrig forventer vi at kommunene forvalter *Miljøtilskudd i jordbruket søknadsomgangen 2017* i samsvar med:

- *Forskrift om miljøtilskudd til jordbruket, Nordland*
- *Veiledningsheftet for miljøtilskudd i jordbruket, Nordland – søknadsomgangen 2017*
- *Landbruksdirektoratets rundskriv om forvaltningsrutiner for regionale miljøtilskudd* (Nytt rundskriv som avløser rundskriv 2016-9 ventes i februar-mars.)
- *Fylkesmannens rundskriv om saksbehandlingsrutiner ved søknadsomgangen 20. august 2017 – miljøtilskudd i jordbruket i Nordland* (Nytt rundskriv som avløser rundskriv M-1/16 kommer i august.)

For miljøtilskudd søknadsomgangen 2017 vurderer vi nå å sette tidligere saksbehandlingsfrister for kommunene enn i søknadsomgangen 2016.

6.1.3 Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Det er viktig at kommunene merker seg endringen i SMIL-forskriften som trådte i kraft fra og med 01.01.2017. Den største endringen er at tilskudd nå kan gis til foretak *der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon* som oppfyller kravene i forskriften om produksjonstilskudd og avløsertilskudd. Dette innebærer at både eier og leier av en slik landbrukseiendom kan søke om SMIL-tilskudd. Når det gjelder denne og de øvrige endringene i SMIL-forskriften, se vedlegg 3.

Kommunene skal prioritere tiltak med god miljøeffekt. Håndtering av overflatevann og riktig dimensjonering av hydrotekniske tiltak er viktige klimatilpasningstiltak, og slike tiltak skal derfor gis prioritet. Med bakgrunn i dette er det ved fordeling av midler vektlagt at kommunene Sømna og Vestvågøy har prioriterte områder i arbeidet med oppfølging av Vannforskriften.

Kommunene skal sørge for en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene. Kommuner med god måloppnåelse, gjennomføringsevne og tiltaksstrategier der SMIL og RMP sees i sammenheng, er prioritert.

Vi forventer at kommunene fortløpende følger opp tilsagn der arbeidsfristene er gått ut. Dersom det er foretatt delutbetaling og prosjektet ikke blir ferdigstilt må kommunen vurdere å kreve tilbakebetalt allerede utbetalt beløp og trekke inn restbeløpet. Kommunen kan i løpet av året disponere inndratte midlene til nye prosjekter. Kommunene må også ha en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene, som blant annet betyr at det må være stor gjennomføringsevne i prosjekter som gis tilsagn.

Fordeling av SMIL-midlene 2017

Kriteriene for fordeling av SMIL-midlene mellom kommunene framkommer av Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2013 – 2018 (RMP).

Retningslinjer for kommunenes forvaltning av SMIL-midlene framkommer av vedlegg 3.

Kommunevis fordeling av SMIL-midlene framgår av vedlegg 1.

Bakgrunnsinformasjon: [Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2013 - 2016](#)
[Les mer om SMIL-ordningen hos Landbruksdirektoratet](#)

6.1.4 Tilskudd til drenering av jordbruksjord

God agronomi gjennom godt drenerte arealer er viktig for produktivitet og reduserte utslipp. Tilskuddsordningen er et incitament til å igangsette drenering, men hoveddelen av kostnadene må dekkes av tiltakshaver. For å motivere til økt dreneringsaktivitet har kommunen en viktig rolle når det gjelder å formidle informasjon og veiledning om ordningen.

Vi forventer at kommunen bidrar aktivt til økt drenering.

Bakgrunnsinformasjon: [Om tilskudd til drenering av jordbruksjord](#)

Fordeling av midlene til drenering 2017

Kommunevis fordeling framgår av vedlegg 2. Midlene er fordelt ut fra samme kriterier som tidligere år.

Vi har ytterligere midler til fordeling, som kan tildeles kommuner som opplever behov for ekstra midler i løpet av året.

6.1.5 Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Nordland har for 2017 fått en ramme på 3 mill. kroner til NMSK. Fra 2016 har vi drøyt 1,5 millioner ubrukte kroner. Det vil si at vi til sammen har ca 4,5 mill. kroner til disposisjon for 2017. Dette er 0,6 mill. kroner mer enn i 2016.

Minst 10 % av tiltak som har mottatt tilskudd skal kontrolleres i felt. Dette skal avmerkes på anvisningen for utbetaling av tilskudd. (På skjema eller i webskas).

Følgende faktorer har vært med i vurderingen ved Fylkesmannens fordeling av NMSK-midler for 2017:

- ✓ Kommunens tiltaksstrategier
- ✓ Kommunens oppfølging av foryngelsesplikten gjennom de forskjellige kontrollsystemene som er til disposisjon (ØKS, webskas)
- ✓ Kommunens oppfølging av kravet om 10 % kontroll
- ✓ Innmeldte behov
- ✓ Faktisk skogbruksaktivitet

Det blir holdt igjen en mindre andel av midlene hos Fylkesmannen som kan tildeles kommuner som opplever behov for ekstra midler i løpet av året.

Retningslinjer for kommunens forvaltning av NMSK-midlene framgår av vedlegg 1.

Den kommunevise fordelingen av NMSK-midlene framgår av vedlegg 4.

Bakgrunnsinformasjon: [Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket](#)
[Forskrift om berekraftig skogbruk](#)

6.1.6 Tilskudd til tettere planting og gjødsling av skog

Disse tilskuddsordningene ble innført i fjor, og videreføres i år. Etter erfaringene fra i fjor vil det kanskje bli noen mindre justeringer. Det er Landbruksdirektoratet som administrerer ordningene, men både kommunene og Fylkesmannen er sterkt involvert i saksbehandlingen.

I Nordland vil det spesielt være tilskudd for tettere planting som er aktuelt. For å aktivisere tilskuddet må kommunen bruke riktig kode i saksbehandlersystemet webskas, og slå sammen kostnaden for plantekjøpet og planting. Nærmere informasjon om dette kommer i eget skriv.

6.1.7 Tilskudd til skogsveier

Nordland har fått tildelt 3 mill. kroner til skogsveier og driftstilskudd i 2017. Dette er en nedgang fra i fjor, men det er et resultat av at vi har med oss 5 mill. ubrukte kroner fra 2016. Totalt har vi dermed 8 mill. kroner til disposisjon i 2017. Det er 0,7 mill. kroner mer enn i 2016.

Vi ser en klar tendens til at aktiviteten dreier fra nybygging av veier til ombygging av gammel bilvei eller traktorvei til bilvei som oppfyller dagens krav. Det er imidlertid en lav aktivitet. Antall gode søknader om tilskudd til skogsveier er lite.

Hvis det er fordi behovet for veier er lite, tar vi det til etterretning. Vi tror imidlertid ikke det er tilfellet, og ber derfor kommunene være aktive med veiledning til skogeiere om mulighetene som ligger i gode skogsveier.

Veien må ha byggetillatelse fra kommunen før det kan søkes om tilskudd.

Om saksbehandlingsrutinene rundt søknad om tilskudd til skogsveier henviser vi til egne skriv herfra.

Bakgrunnsinformasjon: [Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier
www.skogsvei.no](http://www.skogsvei.no)

6.1.8 Tilskudd til drift i vanskelig terreng

Det skal ved behandling av søknader om tilskudd til drift i vanskelig terreng tas hensyn til naturmangfoldsloven. Det innebærer at vi må ha alle søknader til forhåndsgodkjenning, uansett tilskuddstype.

Det er Fylkesmannen som gjør vedtak om eventuelle tilskudd, men kommunen må ta imot søknaden og kvalitetssikre den før den videresendes til Fylkesmannen for behandling.

Det kan gis tilskudd for

- ✓ Drift med taubane
- ✓ Vekslende drift
- ✓ Lang terrengtransport

Midlene til driftstilskudd tas av sammen bevilgning som tilskudd for skogsveier. Tilskudd til skogsveier blir prioritert foran driftstilskudd.

Bakgrunnsinformasjon: [Regler for tilskudd til drift i vanskelig terreng](#)

6.1.9 Skogbruksplanlegging

Fylkesmannen viderefører «Hovedplan for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i Nordland 2014-2030». Planen er en grov skisse for framdrift og planleggingsomfang de neste 15 år, med et konkret handlingsprogram for de nærmeste 5 år. Hovedplanen gjenspeiler fylkets strategier og ambisjonsnivå for skogbruksplanlegging. Det fremgår av planen når hvilke kommuner er prioritert kartlagt.

Når det startes opp skogbruksplanprosjekter er det viktig at kommunen prioriterer ressurser for å bistå prosjektgruppene.

Bakgrunnsinformasjon: [Hovedplan for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i Nordland 2014-2030](#)

6.1.10 Skogfond

Skogfond er en svært gunstig økonomisk ordning hvis den blir brukt aktivt. Når skogfond blir brukt til investeringer i skogen gir det skogeieren en skattefordel som tilsvarer 40-60 % i direkte tilskudd.

Det er viktig at kommunen har god kjennskap til ordningen, og driver veiledning til skogeierne. Ved hogst av plantefelt med 30-40 m³ pr daa vil det for eksempel være godt grunnlag for å avsette nok skogfond til å finansiere påfølgende foryngelse.

Vi ber kommunene vurdere behovet for tilskudd til planting etter hogst når muligheten for avsetting av skogfond er stor. Tilskudd skal ikke erstatte skogfond, men kan være et supplement.

Bakgrunnsinformasjon: [Forskrift om skogfond](#)
[Landbruksdirektoratet om skogfond](#)
[Skogkurs om skogfond](#)

6.1.11 Erstatning ved klimabetingede skader - avlingssvikt

Kommunene må ta imot og føre logg over foretak som i løpet av vekstsesongen melder om mulig avlingssvikt på grunn av klimatiske forhold. Når foretaket har søkt om erstatning skal kommunen gi sin uttalelse til søknaden. Hva denne uttalelsen minimum skal inneholde fremkommer av regelverket. Kommunen skal også kontrollere opplysningene i søknaden og avling i vekstsesongen.

Bakgrunnsinformasjon: [Om klimabetingede skader](#)

6.2 KONTROLL

6.2.1 Kommunens systemer, rutiner og tiltak for kontroll

For å sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskudd, skal kommunen ha etablert systemer, rutiner og tiltak som blant annet har til oppgave å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler. Tiltakene skal bidra til å sikre korrekt registrering av faste data, søknadsbehandling, underdokumentasjon i forhold til søknad, registrering av gitte tilsagn om tilskudd og utbetaling av tilskudd til rett mottaker og til rett tid.

Kommunen skal kontrollere informasjonen mottakeren sender inn som har betydning for beregning av tilskuddsbeløp og tildeling. Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte. Kommunen skal videre kontrollere rapporter som tilskuddsmottakeren sender inn om måloppnåelsen. Kontrollen skal tilpasses den enkelte tilskuddsordning og skal vurderes i forhold til målet med ordningen. Kontrollen skal ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene ved kontrollen.

Kommunen skal kartlegge risiko for at det oppstår feil på grunn av problemer med tolkning av vilkårene og risiko for uregelmessigheter. Ut fra en vurdering av det samlede risikonivå og hva som er de vesentligste risikomomentene, skal det fastsettes hvilke kontrollpunkter som er mest aktuelle, og hvem som skal foreta kontrollen.

6.2.2 Forvaltning og kontroll

Landbruksforvaltningen forvalter både juridiske og økonomiske virkemidler, på statlig og kommunal plan. Fylkesmannen skal medvirke til at kommunene forvalter virkemidlene i

samsvar med overordnede forutsetninger og gjeldende lover og regler. Dette gjør vi gjennom veiledning, dialog, bistand og kontroll av kommunene.

Målet med kontrollene er å påse at kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, at fastsatte mål og resultatkrav oppnås, at statlige midler brukes effektivt og at regelverket forvaltes på en forsvarlig måte. En felles metode for gjennomføringen vil bidra til en profesjonell og effektiv kontroll, og bidra til å gi kommunene en opplevelse av en ensartet og forutsigbar kontrollpraksis på landbruksområdet.

6.2.3 Hjemler for kontroll

På områder hvor kommunene ved lov er pålagt å utføre plikter eller oppgaver, har de normalt selvstendig myndighet og et selvstendig ansvar for sin forvaltningsutøvelse. Kommunens selvstendige myndighet innebærer at statlige organers rett til å kontrollere om kommunen oppfyller sine lovpålagte plikter, må ha hjemmel i lov.

Når kommunene forvalter statlige tilskudds-, stønads- og garantiordninger på vegne av staten, har de ikke den samme selvstendige myndigheten. Forvaltningen av slike midler er underlagt statlig styringsrett, og kommunene kan ikke utøve lokalpolitisk skjønn i samme grad som når de forvalter lovpålagte plikter. Statens midler skal forvaltes i henhold til Reglement for økonomistyring i staten, og overordnede statlige organer har plikt til å føre kontroll med at kommunene har systemer og rutiner som blant annet sikrer en forsvarlig forvaltning av midlene, og som forebygger og avdekker økonomisk kriminalitet.

På landbruksområdet forvalter kommunene både økonomiske (tilskudds- og erstatningsordninger) og juridiske (lover og forskrifter) virkemidler. Fylkesmannen kan kontrollere kommunens forvaltning med hjemmel i kommuneloven § 59, forvaltningsloven § 35 og jordloven § 3.

Hjemmelen for kontroll med forvaltningen av de økonomiske virkemidlene følger av Økonomireglementet § 15, som pålegger Fylkesmannen å ivareta kontroll med at kommunen utfører sine oppgaver på en forsvarlig måte.

Overordnede virksomheter skal ivareta kontroll med at underliggende virksomheter og enheter utenom statsforvaltningen som utøver forvaltningsmyndighet, utfører sine oppgaver på forsvarlig måte og i henhold til § 14. Kommunen skal ivareta kontroll med at tilskuddsmottakere oppfyller de vilkår som er stilt for tilskuddet. Økonomireglementet § 14 har bestemmelser om at kommunene skal ha systemer og rutiner som sikrer kontroll med midlene.

Bakgrunnsinformasjon:

- [Kommuneloven § 59](#)
- [Forvaltningsloven § 35](#)
- [Jordlova § 3](#)
- [Reglement for økonomistyring i staten §§ 14 og 15](#)

6.2.4 Kontroll av foryngelse etter hogst

Foryngelse etter hogst har stor oppmerksomhet, og det er to ordninger for kontroll kommunen skal følge:

1. Kommunen foretar kontroll ute. Feltene som skal kontrolleres trekkes ut maskinelt og finnes i webskas, der også resultatene registreres. (Resultatkontroll). Uttrekket er gjort på grunnlag av hogst for tre år siden.
2. Kommunen skal kontakte skogeier hvor det ikke er registrert planting etter hogst. Hvilke skogeiere dette gjelder finner man i ØKS. Uttrekket tar for seg alle med hogst over 250 m³ for tre år siden, og hvor det ikke er registrert planting etterpå.

For begge ordningene sendes det årlig ut eget skriv til kommunene som beskriver ordningene og forklarer nærmere hvordan kontrollen skal utføres.

I forventningsbrevet 2016 skrev vi at '*manglende utført kontroll kan få konsekvenser for tildeling av NMSK-midlene i 2017*'. Det ble med andre ord gitt mulighet til forbedring, men fremdeles er det flere kommuner som ikke har utført kontrollene som de skal.

Kontrollene som er utført avslører dessverre store mangler. Bare drøyt halvparten av de kontrollerte flater ble vurdert som tilfredsstillende forynget. *Det er viktig at kommunen følger opp dem som ikke ble godkjent.*

6.2.5 Kontroll av utbetalt NMSK-tilskudd og skogfond

Minimum 10 % av tiltakene som får NMSK-tilskudd eller skogfond skal kontrolleres i felt. Dette skal kommunen bekrefte i Webskas når det gjøres anvisning av tilskudd: Når detaljer registreres for anvisningen skal det krysses av for «Kontroll utført» dersom det er tilfellet.

I kommunens årlige rapportering til Fylkesmannen skal det gis en kort oppsummering av grunnlaget for utvelgelse av tiltak som kontrolleres, og hvilke resultater kontrollene har avdekket.

Fylkesmannen vil i sin forvaltningskontroll bl.a. føre tilsyn med at kommunene oppfyller kravene til foretakskontroll.

6.3 BRUKERTILGANGER I FAGSYSTEMENE

Trygghet i fagsystemene er viktig. Vi ber derfor kommunene om å melde fra til oss fortløpende om brukertilganger som skal slettes. Både sletting og oppretting av nye brukertilganger skal skje skriftlig med e-post til Andreas Sletten fmnoasl@fylkesmannen.no med kopi til Gunnar Nygaard fmnogny@fylkesmannen.no.

7 Miljø og klima

Vannforskriften

Regional plan for vannforvaltning for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016-2021) med tilhørende tiltaksprogram og handlingsplan ble vedtatt av Nordland Fylkesting 09.12.2015.

Med bakgrunn i planen må kommunene vurdere tiltak og legge til rette for nødvendig gjennomføring. Kommunene har også en svært viktig rolle for å bidra til å ivareta landbruksinteressene i neste planperiode, som starter i inneværende år.

Prioritering av midler innenfor SMIL bør medvirke til gjennomføring av målretta tiltak for bedring av vannkvalitet. Innsatsen må prioriteres innenfor en kostnadseffektiv gjennomføring. Kommuner som kan vise til gjennomføring av målretta tiltak gjennom SMIL-ordningen vil bli prioritert ved framtidige fordelinger av SMIL-midler.

Fylkesmannen vil bidra ved å prioritere midler innenfor RMP (miljøtilskudd) og fra klima- og miljøprogrammet.

Bakgrunnsinformasjon: [Vann-Nett](#)
[Les mer om Regional plan for vannforvaltning for vannregion Nordland og Jan Mayen \(2016-2021\)](#)

7.1 ØKT PRODUKSJON OG BRUK AV BIOENERGI

Bioenergi med utgangspunkt i skogråstoff kan være en alternativ energikilde til elektrisitet, og særlig aktuelt for store husdyrbesetninger der energibehovet er stort. Gårdsvarmeanlegg kan med fordel vurderes i forbindelse med nybygg. Innovasjon Norge har gode tilskuddsordninger for gårdsvarmeanlegg, og for anlegg beregnet for varmesalg er tilskuddet fra 2017 hevet til inntil 45 prosent. Det er viktig at kommunene følger opp lokale initiativ innen bioenergi og henviser potensielle utbyggere til kompetente fagmiljøer. Norsk Landbruksrådgiving Nordland er i ferd med å opparbeide seg kompetanse innen bioenergi, spesielt mot gårdsvarmeanlegg.

8 Kurs og konferanser i 2017

Vi vil i løpet av 2017 gjennomføre flere krus/konferanser der målgruppa er kommunalt ansatte. Følg med i kurskalenderen på vår [nettside](#).

Sluttkommentar

Vi håper at også årets forventningsbrev til kommunene vil være et nyttig arbeidsdokument for kommunalt ansatte, både på ledelses- og saksbehandlernivå.

Gi oss gjerne tilbakemeldinger med tanke på forbedringer av neste års dokument.

Med hilsen

Monica Iveland Andreassen (e.f.)
landbruks- og reindriftsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.